

.....
kod pracy ucznia

.....
pieczętka nagłówkowa szkoły

**KONKURS Z JĘZYKA POLSKIEGO
DLA UCZNIÓW SZKÓŁ PODSTAWOWYCH
ETAP SZKOLNY**

MOTYW PRZEWODNI:

*Wolności nie można tylko posiadać, nie można jej zużywać.
Trzeba ją stale zdobywać i tworzyć przez prawdę.*

Jan Paweł II

Drogi Uczniu,

witaj w I etapie Konkursu z Języka Polskiego. Przeczytaj uważnie instrukcję i postaraj się prawidłowo odpowiedzieć na wszystkie pytania.

- Arkusz liczy 14 stron i zawiera 8 zadań.
- Przed rozpoczęciem pracy sprawdź, czy Twój test jest kompletny. Jeżeli zauważysz usterki, zgłoś ten fakt Komisji Konkursowej.
- Zadania czytaj uważnie i ze zrozumieniem.
- Odpowiedzi wpisuj czarnym lub niebieskim długopisem (bądź piórem).
- Dbaj o czytelność pisma i precyzję odpowiedzi. Nie cytuj, jeśli nie jesteś o to proszony.
- Nie używaj korektora.
- Oceniane będą tylko te odpowiedzi, które zostały umieszczone w miejscu do tego przeznaczonym.
- Brudnopis nie będzie oceniany.

Czas pracy:

60 minut

Liczba punktów
możliwych
do uzyskania:

60

Pracuj samodzielnie.

Powodzenia!

Zadanie 1. (0-5)

Abraham Lincoln (były prezydent Stanów Zjednoczonych) powiedział: „Świat nigdy nie znalazł dobrej definicji dla słowa wolność.”

Korzystając ze słownika języka polskiego i opierając się na własnych doświadczeniach, sformułuj definicję pojęcia *wolność* (pamiętaj, by nie był to dosłowny cytat ze słownika) i podaj cztery synonimy tego wyrazu. Następnie uzasadnij przekonanie Abrahama Lincolna wyrażone w zacytowanym zdaniu.

Abraham Lincoln (1809-1865)

DEFINICJA POJĘCIA WOLNOŚĆ	
SYNONIMY WYRAZU WOLNOŚĆ (4)	
UZASADNIENIE SŁÓW ABRAHAMA LINCOLNA	

Zadanie 2. (0-6)

Przeczytaj treść *Uchwały Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 25 maja 2017 r. w sprawie ustanowienia roku 2018 Rokiem Jubileuszu 100-lecia odzyskania przez Polskę Niepodległości*¹, a następnie wykonaj zamieszczone pod nią polecenia.

¹ <http://monitorpolski.gov.pl/mp/2017/538>

UCHWAŁA SEJMU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

z dnia 25 maja 2017 r.

w sprawie ustanowienia roku 2018 Rokiem Jubileuszu 100-lecia odzyskania przez Polskę Niepodległości

11 listopada 1918 roku spełnił się sen pokoleń Polaków – Państwo Polskie narodziło się na nowo. Po rozbiorach i 123 latach niewoli, rusyfikacji i germanizacji, po wielkich powstaniach – wolna Polska powróciła na mapę świata. Z tej dziejowej próby nasz Naród wyszedł zwycięsko dzięki tym, którzy pozostali nieugięci. Symboliczna data 11 Listopada zakorzeniła się mocno w narodowej tradycji.

Odzyskanie niepodległości dokonało się poprzez walkę pełną poświęcenia i bohaterstwa nie tylko na polach bitew, ale i w codziennych zmaganiach o zachowanie duchowej i materialnej substancji narodowej oraz w codziennym trwaniu polskich rodzin. Dokonało się również dlatego, że ludzie, reprezentujący różne obozy – lewicy niepodległościowej, narodowy, ludowy – potrafili się porozumieć w sprawach najważniejszych.

Sejm Rzeczypospolitej Polskiej składa hołd pokoleniom, dzięki którym Polska odzyskała niepodległość. Składa hołd pamięci obrońców Konstytucji 3 maja, żołnierzy Insurekcji Kościuszkowskiej i kolejnych powstań narodowych. Składa hołd pamięci legionistów polskich i wszystkich walczących w I wojnie światowej oraz w latach 1918–1921: obrońców Lwowa, żołnierzy Powstania Wielkopolskiego i Powstań Śląskich oraz bohaterów wojny polsko-bolszewickiej, którzy obronili młodą niepodległość.

Wdzięczność należy się także tym, którzy po odzyskaniu niepodległości podjęli trud budowy silnego i nowoczesnego państwa – II Rzeczypospolitej.

Sejm Rzeczypospolitej Polskiej ogłasza rok 2018 Rokiem Jubileuszu 100-lecia odzyskania przez Polskę Niepodległości. Wyraża także nadzieję, że wzorem Ojców Niepodległości – Józefa Piłsudskiego, Romana Dmowskiego, Ignacego Paderewskiego, Wincentego Witosa, Wojciecha Korfańskiego i Ignacego Daszyńskiego – Polacy porzucą spory, by wspólnie świętować ten radosny Jubileusz w jedności i pojednaniu.

Marszałek Sejmu: M. Kuchciński

A) Zapisz słownie datę rozpoczynającą pierwszy akapit tekstu.

B) Wyjaśnij, dlaczego słowo *Naród*, pojawiające się w pierwszym akapicie tekstu, zostało napisane dużą literą.

C) Na podstawie drugiego akapitu wymień 2 czynniki, dzięki którym możliwe było odzyskanie przez Polskę niepodległości. Nie cytuj.

D) Ułóż pytanie, na które odpowiedzią będzie cały akapit trzeci.

E) Podaj synonim słowa *jubileusz*. Możesz skorzystać ze słownika wyrazów obcych.

Zadanie 3. (0-7)

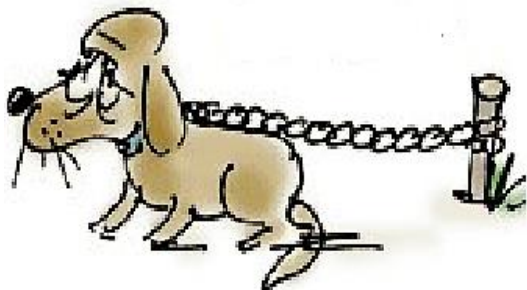
W imieniu samorządu uczniowskiego zredaguj zaproszenie dla dyrektora na szkolną akademię upamiętniającą 100-lecie odzyskania przez Polskę Niepodległości.

Zadanie 4. (0-9)

Przeczytaj uważnie utwór Ignacego Krasickiego *Brytan w obroży*, a następnie wykonaj polecenia.

Ignacy Krasicki, *Brytan w obroży*

Niech się nikt z powierzchownej ozdoby nie sroży.
Brytan z srebrno-złocistej pysznił się obroży.
Zazdrościli koledzy w wieczór; patrzą rano,
Aż brytana za srebrną obroż uwiązano.
„Pyszńże się teraz, bracie!” – do brytana rzekli;
Gryzł łańcuch nadaremnie, a oni uciekli.

A) Określ rodzaj i gatunek literacki, do których zaliczyć należy utwór.

RODZAJ LITERACKI _____

GATUNEK _____

B) Wskaż trzy cechy gatunkowe tego utworu.

_____

_____

_____

C) Jaką funkcję pełni pierwsze (podkreślone) zdanie tekstu? Jakie jest jego przesłanie?

_____

_____

_____

D) Wskaż dwie cechy tytułowego brytana.

_____

E) Nazwij części zdania w wypowiedzeniu: „Zazdrościli koledzy w wieczór”.

_____

_____

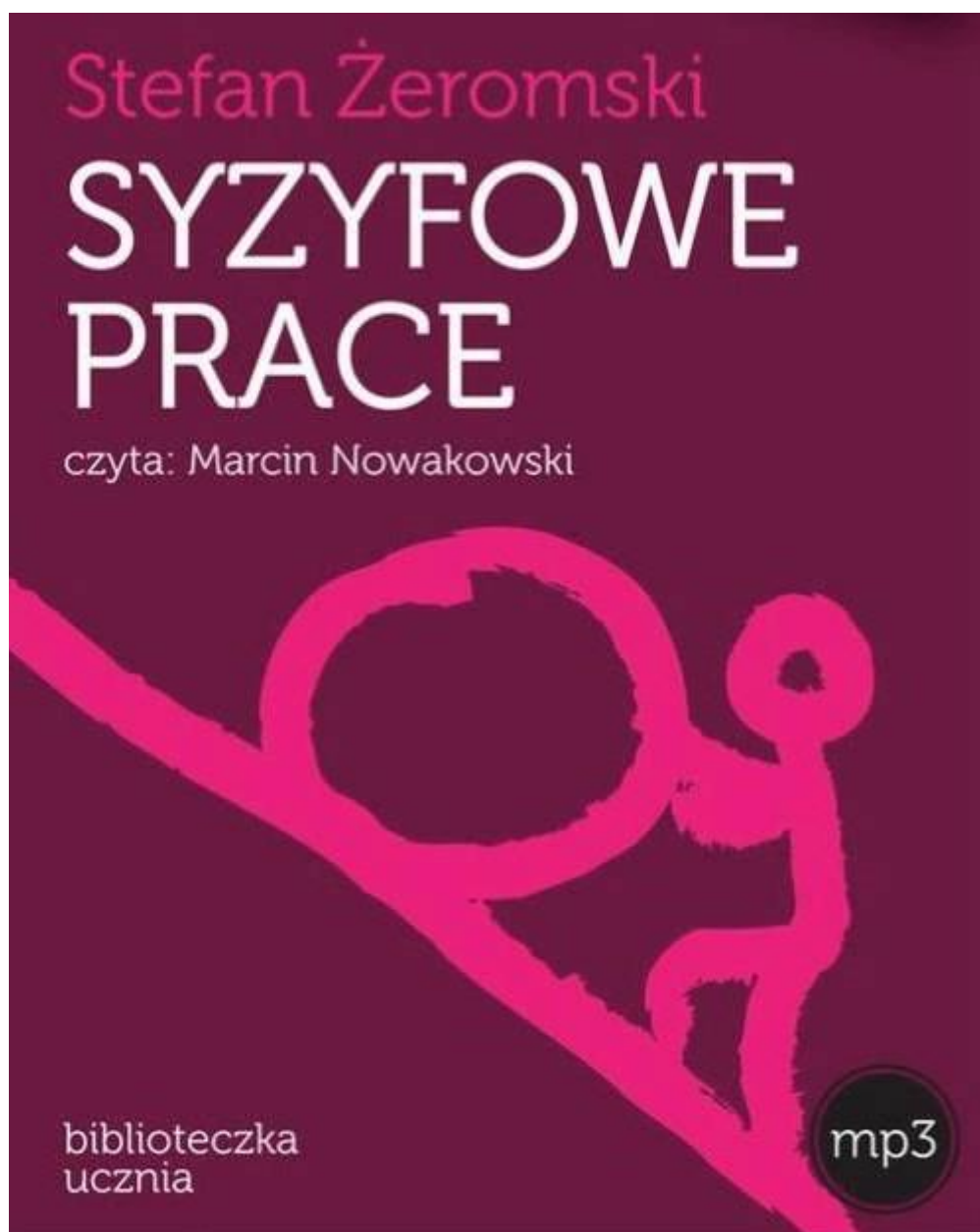
Zadanie 5. (0-8)

Wykonaj zamieszczone poniżej zadania odnoszące się do powieści *Szyfowe prace* Stefana Żeromskiego.

A) Wyjaśnij znaczenie frazeologizmu *szyfowa praca*.

_____

B) Uzasadnij, dlaczego na okładce ebooka *Szyzyfowe prace* pojawił się poniższy rysunek.

C) Wymień nazwy trzech miejsc, w których rozgrywają się wydarzenia przedstawione w powieści.

D) Uporządkuj w kolejności chronologicznej wydarzenia z powieści.

- ___ Nauka Borowicza w Owczarach.
- ___ Recytacja *Reduty Ordona*.
- ___ Śmierć matki Borowicza.
- ___ Matura i ukończenie szkoły.
- ___ Nauka Marcina w Klerykowie.
- ___ Przyjęcie Radka do gimnazjum w Klerykowie.
- ___ Oddanie Marcina do szkoły.
- ___ Uczucie do Biruty.

E) Przyjrzyj się kadrowi z filmu *Szyfowe prace*. Napisz, do jakiej sytuacji się odnosi i kim byli uczestnicy tego zdarzenia (podaj ich nazwiska).

F) W jakich okolicznościach pojawia się w powieści *Reduta Ordona* Adama Mickiewicza? Kto recytuje tekst?

Zadanie 6. (0-9)

Na podstawie fragmentów *Szyfowych prac* Stefana Żeromskiego rozpoznaj bohaterów utworu (podaj imię i nazwisko postaci) i wykonaj zamieszczone pod tekstami polecenia.

FRAGMENT 1.

Uczucie osamotnienia, graniczące z rozpaczą, chwyciło małego szlachcica stalowymi szponami. Wzrok jego latał niespokojnie od przedmiotu do przedmiotu, z miejsca na miejsce, szukając czegoś znajomego i bliskiego. Spoczął wreszcie na tym kącie kanapki, gdzie siedzieli rodzice, ale i tam spał ktoś obcy. Z kątów izby zasnutych mrokiem wychylał się strach wielkooki, a widok gratów stojących w półświatle zdawał się grozić w sposób złowrogi. Długo malec siedział na posłaniu, patrząc bezsilnie i nie będąc w stanie najsroższym swoim cierpieniem odgadnąć, po co to wszystko z nim zrobiono, co to znaczy, dla jakiej racji tak jest męczony.

S. Żeromski, *Szyfowe prace*, Wrocław 1984.

A) Imię i nazwisko bohatera: _____

B) Za pomocą czterech rzeczowników nazwij emocje bohatera.

_____
_____

C) Wyraz *uczucie* podziel na litery i głoski.

_____
_____

FRAGMENT 2.

Mieszkał sam jeden u pana Kostriulewa i poza murami szkoły nie miał prawa stykać się z kolegami. W gimnazjum pilnowano go również w sposób niezostawiający nic do życzenia. Codziennie ktoś upoważniony, a więc pan Majewski, inspektor, dyrektor, Mieszoczkin – rewidował jego tornister, wszyscy udzielali mu admonicji surowszych niż innym, a do wydawania lekcji powoływano go bez ustanku. [...] miał lat osiemnaście, dziewiętnaście, był wzrostu średniego, krępy, nieco ospowaty. Rysy twarzy miał wyraziste, nos duży, oczy barwy nieokreślonej jak woda. Oczy te patrzyły spokojnie, ale ze szczególną uwagą. [...] Na twarzy jego malował się stale pewien wyraz, który można by chyba ochrzcić imieniem – uprzejmej drwiny.

S. Żeromski, *Szyfowe prace*, Wrocław 1984.

A) Imię i nazwisko bohatera: _____

B) Dlaczego bohater otaczany jest w szkole szczególnym nadzorem?

C) Jaką częścią mowy jest wyraz *codziennie*?

FRAGMENT 3.

Wiek pacholęcy spędzał już to w izbie, gdzie mieściły się familie trzech ratajów, już pod odkrytym niebem i nad wiekuiście odkrytą gnojówką, której toń ciemnofioletowa stała tuż przed drzwiami czworaków. Od wybrzeży gnojówki do podpórek łoża wkopanych w ziemię pełzał na czworakach, nosząc w zębach nie zawsze czystą koszulinę, przez wysoki, na pół zgniły próg chałupy – następnie zwiedzał samopas nie tylko tę skromną przestrzeń, ale znacznie szersze obszary gnojów, błot, kałuż i gnojówek już z twarzą zwróconą ku niebu, co, jak wiadomo, wyróżnia człowieka od bydła ziemi – aż do chwili, kiedy powołany został do pilnowania przede wszystkim gąsiąt, a w następstwie maciory z prosiętami na dworskim okólniku. Nie można powiedzieć, żeby te obowiązki spełniał wzorowo.

S. Żeromski, *Szyfowe prace*, Wrocław 1984.

A) Imię i nazwisko bohatera: _____

B) Podaj kolejne etapy edukacji bohatera.

C) Co oznacza wyraz *samopas*?

Zadanie 7. (0-4)

Przeczytaj zamieszczony tekst trzech strof znanej pieśni legionowej, a następnie rozpoznaj utwór i nadaj adekwatne tytuły poszczególnym zwrotkom.

TYTUŁ PIEŚNI: _____

Rozkwitały pąki białych róż,
Wróć, Jasieńku, z tej wojenki już,
Wróć, ucałuj, jak za dawnych lat,
Dam ci za to róży najpiękniejszy kwiat! [...]

_____
TYTUŁ STROFY

Ponad stepem nieprzejrzana mgła,
Wiatr w burzanach cichuteńko łka.
Przyszła zima, opadł róży kwiat,
Poszedł w świat Jasieńko, zginął za nim ślad.

_____
TYTUŁ STROFY

Jasieńkowi nic nie trzeba już,
Bo mu kwitną pęki białych róż,
Tam pod jarem, gdzie w wojence padł,
Wyrósł na mogile białej róży kwiat.

_____
TYTUŁ STROFY

Zadanie 8. (0-12)

Napisz charakterystykę bohaterki wiersza Adama Mickiewicza *Śmierć Pułkownika*. W swojej pracy wykorzystaj informacje zawarte we fragmentach biografii Emilii Plater oraz ilustrację z jej wizerunkiem.

Twoja praca nie powinna być krótsza niż strona A4.

Adam Mickiewicz, *Śmierć Pułkownika*

W głuchej puszczy, przed chatką leśnika,
Rota strzelców stanęła zielona;
A u wrót stoi straż Pułkownika,
Tam w izdebce Pułkownik ich kona.
Z wiosek zbiegły się tłumy wieśniacze,
Wódz to był wielkiej mocy i sławy,
Kiedy po nim lud prosty tak płacze
I o zdrowie tak pyta ciekawy.

Kazał konia Pułkownik kulbaczyć,
Konia w każdej sławnego potrzebie;
Chce go jeszcze przed śmiercią obaczyć,
Kazał przywieść do izby – do siebie.
Kazał przynieść swój mundur strzelecki,
Swoją kordelas i pas, i ładunki;
Stary żołnierz – on chce jak Czarniecki.

Umierając, swe żegnać ryszunki.

A gdy konia już z izby wywiedli,
Potem do niej wszedł ksiądz z Panem Bogiem;
I żołnierze od żalu pobledli.
A lud modlił się klęcząc przed progiem.
Nawet starzy Kościuszki żołnierze,
Tyle krwi swej i cudzej wylali,
Łzy ni jednej – a teraz płakali
I mówili z księżami pacierze.

Z rannym świtem dzwoniło w kaplicy;
Już przed chatą nie było żołnierza,
Bo już Moskal był w tej okolicy.
Przyszedł lud widzieć zwłoki rycerza,
Na pastuszym tapczanie on leży –
W ręku krzyż, w głowach siodło i burka,
A u boku kordelas, dwururka.

Lecz ten wódz, choć w żołnierskiej odzieży,
Jakie piękne dziewicze ma lica?
Jaką pierś? – Ach, to była dziewica,
To Litwinka, dziewica-bohater,
Wódz Powstańców – Emilija Plater!

FRAGMENTY BIOGRAFII EMILII PLATER²

[Emilia Plater] Pochodziła z szacownej rodziny hrabiego Franciszka Ksawerego Plate-ra, jej matką była Anna z von Mohlów. Rodzina Plater miała bardzo bogate tradycje patrio-tyczne i aktywnie angażowała się w kulturę i politykę polską. [...]

Dzieciństwo Emilia spędziła ze swymi kuzynami, z nimi również uczyła się. Od dziecka interesowała się historią, szczególne wrażenie wywarły na niej postaci Joanny d'Arc i Tadeusza Kościuszki. Plater otrzymała wszechstronne wykształcenie – pisała poezję, rysowała, uprawiała fechtunek, jazdę konną, myślistwo, lubiła wędrować. Jej gusta literackie ukształtowały lektury Filomatów i Filaretów, dzieła Goethego i Schillera. Interesowała się również folklorem wsi.

Po wybuchu powstania listopadowego w Warszawie w 1830 roku Emilia Plater była jednym z pierwszych inicjatorów powstania na Litwie. [...] Do jej największych sukcesów wojennych należy zdobycie Rosieni w trakcie walk o utrzymanie władzy polskiej w Kownie. [...] Po przegranych walkach pod Szawłami i naradzie wojennej w Kurszankach siły polskie

---

² Źródło: <http://wypracowania24.pl/historia/3933/emilia-plater-biografia-zyciorys>

BRUDNOPIS